

جدیدترین روش آموزش خط ریز (خودکا)

قابل استفاده برای دانش آموزان کلیه مقاطع تحصیلی و بزرگسالان

تألیف و خط: مسعود اسلامی فرد

نشر فایر

بسم الله الرحمن الرحيم

(بسم الله...) با خط ابداعی مؤلف (خط موج)

اسلامی فرد، مسعود، ۱۳۵۱-

رسم خوش خطی: جدیدترین روش آموزش خط ریز (خودکار)
قابل استفاده برای دانش آموزان کلیه مقاطع تحصیلی و بزرگسالان/
تألیف و خوشنویسی: مسعود اسلامی فرد. - تهران: دنیای نو، ۱۳۸۳.
۴۸ ص.

ISBN 964-8263-46-9

۸۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. خوشنویسی — راهنمای آموزشی. ۲. خط نستعلیق
— راهنمای آموزشی. الف. عنوان.

فا ۶۱۹/۷۴۵

۴۷ الف ۲/ف/۳۶۳۹ NK

۳۰۹۶۸-۳۸۳ م

کتابخانه ملی ایران

نشر دنیای نو

رسم خوش خطی

تألیف، خوشنویسی و طراحی:

مسعود اسلامی فرد

تذهیب: محسن کاشانی

www.eslamifard.com

لیتوگرافی: نقش آفرین، چاپ: رهنما

چاپ دهم: ۱۳۹۱، شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

نشر دنیای نو: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۳۰۰

صندوق پستی: ۱۶۹۰-۱۳۱۴۵، تلفن: ۳-۴۷۲۰۶۶۹۷، فاکس: ۸۰۸۰۶۶۴۹۱۹

info@donyayenopub.ir

بهاء: ۲۵۰۰ تومان

در حسن خط بکوش که زینت ظاهر را نیکو پیرایه ایست

این سخن یکی از رجال بزرگ عرصه هنر، ادب و سیاست دوره قاجار است* که خود نیز در نگارش خط منشیانه (تحریری) بی بدیل بود و منشآت او هم از نظر سبک خوشنویسی و هم بلحاظ سیاق نثرنویسی سرمشق تحریرات منشیانه دیگران واقع گردیده است .

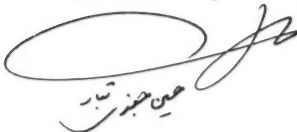
این سخن شاید در آنزمان بمنزله یک توصیه، روشن و کافی می نمود اما در روزگار ما که روش شناسی از جایگاهی بسیار رفیع و تعیین کننده برخوردار است، و با توجه به بیگانگی روز افسون نسل جوان نسبت به میراث هنری و فرهنگی خود، این سخن مستلزم بسط و تبیینی روشمندانه است. از اینرو ایجاد روشی مناسب و مساعد، نقشی اساسی در جهت آموزش آن ایفا خواهد نمود.

جزوه حاضر در واقع کوششی است در این راه. در این جزوه مؤلف می کوشد با ملموس نمودن و قابل درک و اجراء کردن تکنیکها و بیان جزء به جزء دقایق و ظرائف این فن (خط تحریری) روشی را ارائه دهد تا مطلوب را برای طالب سهل الوصول سازد.

در این رساله، هنرمند ارجمند آقای مسعود اسلامی فرد، تجربیات و یافته های خود را بگونه ای شایسته به رسم درآورده تا جویندگان خوش خطی از این طریق بتوانند یابندگان آن باشند. توفیقات روزافزون این جوان هنرمند را از خداوند متعال خواستارم.

پائیز ۱۳۸۳

حسین جعفری تبار

نکته

❑ نکته اول: انواع خطوط راجح در ایران (برای آموزش):

- ۱) نستعلیق ← بسم الرحمن الرحیم
- ۲) شکسته نستعلیق ← بسم الله الرحمن الرحیم
- ۳) نسخ ← بسم الله الرحمن الرحیم
- ۴) ثلث ← بسم الله الرحمن الرحیم

توجه: در این کتاب خط نستعلیق بصورت تحریری آموزش داده می شود

❑ نکته دوم: در نستعلیق تمامی حروف روی خط زمینه یا خط کرسی نوشته

می شوند بجز در ۳ مورد ذیل:

- ۱) انتهای حرف «میم» ← علم، هم، نام، ...
- ۲) دایره (دایره ۱) ← ن، ی، ص، ل، ع، ق، ...
- ۳) «ر» شمیری ← شیر، سحر، سر، شمشیر، ...

❑ نکته سوم: انواع «ر»:

۱ «ر» معمولی یا مرغی : ← راه ، رسم ، تار ، ...

۲ «ر» خنجربری : ← ر ، در ، «ر» (شبه خنجر)

۳ «ر» شمشیری : ← شیر ، سر ، «ر» (شبه شمشیر)

نکته چهارم :

در خط ستعلیق فرم کلی یک مصرع یا یک سطر در قالب یک بعضی نوشته می شود بدین صورت که کلمه یا حرف اول کمی بالاتر از خط زمینه و حرف یا کلمه آخر نیز از سطر یا خط کرسی کمی بالاتر نوشته شده و در بعضی مواقع ردی حرف یا کلمه ماقبل آخر سوار می شود به مثالهای زیر توجه فرماید :

۱ راه مدرسه طولانی است

۲ مرا کیفیت چشم تو کافی است

۳ صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن

نکته پنجم :

فاصله حروف یا کلمات از یکدیگر نباید کمتر یا بیشتر از یک نقطه باشد به عبارت

دیگر حروف و کلمات دارای فواصل یکسان می باشند. لطفاً به مثال
زیر توجه فرمایند:

غلط ← توانا بود در هر که داننا بود

درست ← توانا بود در هر که داننا بود

نکته هشتم:

در یادگیری خط استعین با خودکار باید توجه داشت که از نوشتن با سرعت بالا
پرهیز شود و حروف و کلمات را با حوصله، آهسته و با دسواسی خاص طبق
سرشتش اجرا کرد.

نکته هفتم:

برای نوشتن پیشنهاد میگردد تا حد امکان از خودکار «بیک» بخاطر پهن بودن
نوک آن استفاده گردد چرا که نوشتن شما خیلی روان تر خواهد شد مخصوصاً
برای هنرجویان کم سن تر، گرچه شاید برای شروع برای سنین پائین کمی مشکل
بنظر برسد ولی به تدریج با تمرین مداوم و حوصله، این امر مقدور می گردد.

نکته هشتم:

هفترجوبی خط باید در هنگام یادگیری و تمرین از روی سرشتن، تصویرش این باشد که در حال طراحی کردن یک شکل خاص است و هدفش تنها نزدیک شدن آن طرح به الگوی اصلی است. به عبارت دیگر هفترجوب در هنگام تمرین نباید به هیچ وجه خط خودکاری خود را در نظر بگیرد. مثلاً اگر در حال تمرین کلمه «زندگی» می باشد نباید تصور کند که دارد کلمه «زندگی» را می نویسد بلکه باید فرض کند که دارد یک شکلی را با خودکاری طراحی می کند.

نکته نهم:

در خط ریز (خودکار) معمولاً برای کشیدن حروف از حرف «س» استفاده می شود.

کشیده - آموزش - تعلیق - ستیقم - آهسته

ششم - نوشتن - شمشیر - بیشتر

استفاده - چشم - مدرسه

آمورش خط تحریری

در این کتاب جهت سهولت در یادگیری، ابتدا شکل کلی تعدادی حرف
ساده تر آموزش داده می شود سپس اتصالات و در انتها مصرع و جملات
نکته دیگر اینکه در خط تعلیق هیچ حرف یا کلمه ای بصورت خط صاف و مستقیم

وحد ندارد : غلط ← ا درست ← ا غلط ← ب درست ← ب

غلط ← درست ←) غلط ← درست ← /

حرف « الف » :

حرف الف مرحله چهارم یک همزه است که مانند یک فرباز شده و یا به اصطلاح قد کشیده است :

ا   ا   ا   ا   ا

↑ زایه متروک   ↑ زایه ماما

نمونہ های غلط: $\dots - f - f - f - f - 1 - 1 \leftarrow$

|||||

حرف «ب» :

نمونه های غلط :

حرف «ر» :

نمونه های غلط :

لا زادیہ مشروع
← زادیہ مایان

مرحله ۱
مرحله ۲

حرف « دال » ☒

نمونہ های غلط : ← د - د - د - د - د - د - ...

مجموع زادیه شروع
← زادیه پایان

☒ حرف « واو »

نمونہ های غلط : ← ۹ - ۹ - ۹ - ۹ - ۹ - ...

زادیه پان → ۵ → زادیه شروع

② → ①

حرف « ه »

زادیه یا ن

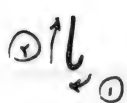
نمونه های غلط: ← ۸ - ۰ - ۵ - ...

شروع زاویہ پانچ

حرف « ف »

نمونہ کی غلط : فا - ف - ف - فے ...

اتصال «ب» به «الف» :
 زاویه شروع ↙ با
 زاویه پایان ↗

نمونه های غلط : با - با - با - ...

با

اتصال «ب» به «ت» :
 زاویه شروع ↙ بت
 زاویه پایان ↗

نمونه های غلط : بت - بت - بت - ...

بت

↓ زادیہ شروع
سکر ← زادیہ پایا

☑ اتصال «ب» به «ر» :

نمونه های غلط : ← بر - بر - بر - ...

↓ زادیہ شروع
لو ← زادیہ پایا

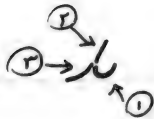
☑ اتصال «ب» به «و» :

نمونه های غلط : ← لو - لو - لو - ...

بود

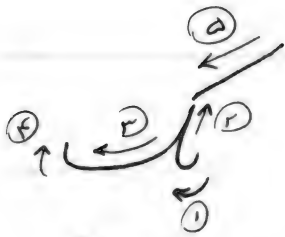
اتصال «ب» به «ه» :

نمونه های غلط : به - به - به - به - ...

اتصال «ب» به «دال» :

نمونه های غلط : بد - بد - بد - بد - ...

☑ اتصال «ب» به «کاف» :

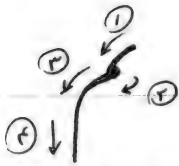

بک

بک بک بک بک بک بک بک بک بک بک

بک بک بک بک بک بک بک بک بک بک

☑ اتصال «ب» به «میم» :

بم

بم بم

بم بم

↑ زاویه پائین
ها

↑ زاویه پائین
③ ② ①

✓ اتصال «ه» به «الف» :

هـ

ها

✓ اتصال «ه» به «ب» : هب

هب

هب

✓ اتصال « ۵ » به « ۱ » :

✓ اتصال «ه» به «دال» :

~~~~~

~~~~~

✓ اتصال «ه» به «کاف» - هک

هک

هک

✓ اتصال «ه» به «میم» : هم - هم زادی شروع
هم زادی پایان

هم

هم

کاف (۱) الف (۲) ب (۳) ج (۴)

☑ اتصال «کاف» به «الف» :

کار

کار

☑ اتصال «کاف» به «ب» : کتب (۱) کتب (۲) کتب (۳) کتب (۴)

راکتب

راکتب

The diagram consists of two parts. On the left is a simple, slightly curved line. On the right is a similar line, but with arrows indicating a direction of flow. One arrow points upwards along the line, and another points downwards from a point on the line.

☑ اتصال « کاف » به « ر » :

انکر انکر انکر انکر انکر انکر انکر انکر

اکر اکر اکر اکر اکر اکر اکر

✓ اتصال کاف «ب» و «و» :

کون

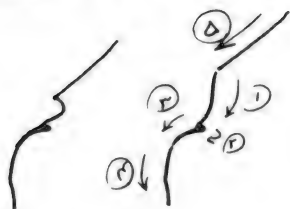
و

✓ اتصال «کاف» بہ «ہ» «ه» :

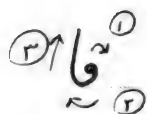
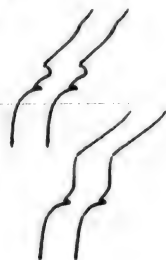
✓ اتصال «کاف» بہ «دال» :

ک ک ک ک ک ک ک

ک ک ک ک ک ک ک

☑ اتصال «کاف» به «میم» :

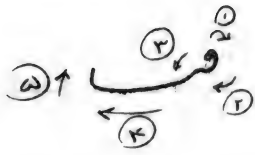

☑ اتصال «ف» به «الف» :

فاز

☑ اتصال «ف» به «ب» :

رفت

☑ اتصال «ف» به «ر» :

فرد

فرد

فرد

فرد

فوقہ (۱) (۲) (۳) (۴)

✓ اتصال «ف» بہ «داد» :

فوراً

فوراً

فوراً

رفقہ (۱) (۲) (۳)

✓ اتصال «ف» بہ «ہ» :

نافہ

کافہ

نافہ

کافہ

نافہ

کافہ

نافہ

کافہ

قدیر

اتصال «ف» بہ «دال» :

فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار

فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار فداکار

رقم

اتصال «ف» بہ «میم» :

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم رقم

✓ اتصال «میم» به «الف» :

دما ↑ ⑤
⑥

مادر

✓ اتصال «میم» به «ب» :

دیمب ↑ ⑤
⑥ ④

نامت

✐ اتصال «میم» به «ر» :

① زمر
②
③

امر

امردز

✐ اتصال «میم» به «داد» :

① مود
② مود
③ مود
④

موز

مویه

موز

مویه

برش و ...

ادب آداب دارد → دال کمی بالاتر

ادب آداب دارد ادب آداب دارد

ادب آداب دارد ادب آداب دارد

برش و ...

توانا بود میر که دانا بود توانا بود میر که دانا بود

توانا بود میر که دانا بود توانا بود میر که دانا بود

توانا بود میر که دانا بود توانا بود میر که دانا بود

توانا بود میر که دانا بود توانا بود میر که دانا بود

b b

Handwriting practice row 1: A series of connected loops, resembling a cursive 'f' or 't' shape, repeated across the row.

Handwriting practice row 6: A series of connected loops or cursive 'u' shapes.

ی ی

۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵۱۵

✓ اتصال «ب» بہ «لام» و «ی» :

ب

بی

✓ اتصال «لام» بہ «ا-ب-د-ر-و-ه-ف-م-ن-ی» :

لا-لب-لد-لر-لو-له-لف-لم-لن-لی

✍ اتصال «طا» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی»:

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

طا طب طد طر طو طه طف طم طن طی

✍ اتصال «صاد» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی»:

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

صا صب صد صر صو صه صف صم صن صی

❑ اتصال «سین» به «اب» در «و-ه-ف-م-ن-ی»:

س-ا-ب-ب-د-د-س-ر-س-و-ه-ه-ف-م-ن-ی

س-ا-ب-ب-د-د-س-ر-س-و-ه-ه-ف-م-ن-ی

س-ا-ب-ب-د-د-س-ر-س-و-ه-ه-ف-م-ن-ی

تمرین ۳۰:

❑ ادب مردم به زردولت است

ادب مردم به زردولت است   ادب مردم به زردولت است

ادب مردم به زردولت است   ادب مردم به زردولت است

ادب مردم به زردولت است   ادب مردم به زردولت است

ادب مردم به زردولت است   ادب مردم به زردولت است

نوشته ۵۵

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

ز دست دیده و دل هر دو فریاد

نوشته ۵۶

که هر چه دیده و شنیده دل کند یاد

که هر چه دیده و شنیده دل کند یاد

که هر چه دیده و شنیده دل کند یاد

که هر چه دیده و شنیده دل کند یاد

که هر چه دیده و شنیده دل کند یاد

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

هر چه که بنزدیده خدایش آفریده

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

رسیده شده که آمد بهار و سبزه دید

دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت

دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت
دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت
دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت
دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت
دیدي که يار خمر جوړ وستم نداشت

سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت

سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت
سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت
سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت
سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت
سياست ملامت سلطنت بهشت ميکين شکايت

✓ اتصال «ح» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی ط ج»

حاجب حد حر حو حه حف حم حن حی خط حج

حاجب حد حر حو حه حف حم حن حی خط حج

حاجب حد حر حو حه حف حم حن حی خط حج

✓ اتصال «ع» به «ا ب د ر و ه ف م ن ی س»

عاجب عد عر عو عه عف عم عن عی عس

عاجب عد عر عو عه عف عم عن عی عس

عاجب عد عر عو عه عف عم عن عی عس

عاجب عد عر عو عه عف عم عن عی عس

سحرم دولت بیدار بالین آید

سحرم دولت بیدار بالین آید

سحرم دولت بیدار بالین آید

سحرم دولت بیدار بالین آید

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

زکوی یارمی آید نسیم باد نوروزی

برش و ۱۳ :

یوسف گلگشته باز آید به کنعان غم مخور

یوسف گلگشته باز آید به کنعان غم مخور

یوسف گلگشته باز آید به کنعان غم مخور

برش و ۱۴ :

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست

مرشد ۱۵۰

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر است

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر است

مرشد ۱۶۰

گویند سنک لعل شود در مقام صبر

گویند سنک لعل شود در مقام صبر

مرشد ۱۷۰

عارف از پرتوی در طمع خام آقا

عارف از پرتوی در طمع خام آقا

سرشن ۱۸۰ :

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود

سرشن ۱۹۰ :

عشق صلاح ظلمات - گنجی همیشه - محزون - معجون - همچون

عشق صلاح ظلمات - گنجی همیشه - محزون - معجون - همچون

سرشن ۲۰۰ :

غمگین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

غمگین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

غمگین - سیلان - حکیم - چستان - مشهور - جهان - مقصود

انسان از بدیدایش همواره در راه پیدا کردن روزنه ای بود تا توسط
 آن با هموعان خود ارتباط مفید و مؤثری برقرار کند همین دلیل استفاده
 از نقاشی روی دیوارها و عا رها یا حکاکی روی چوب و دیگر وسایل
 ارتباطی همواره در این مسیر قدم برداشته و تا حد و زیادی به این
 موفقیت دست یافت اما این موفقیت زمانی کامل شد که خط ابداع
 شد و انسان راهی بسیار مطمئن و آسان برای برقراری ارتباط و
 بیان احساسات و عقاید خود پیدا کرد. باید ایش خط سعی و
 تلاش انسانها بر این بود که آن راه زیباترین شکل ممکن درآوردند و
 در این راه از هیچ کوششی دریغ درآنی دریغ نکردید. به هر حال هر چه
 باشد خط یکی از مهمترین اختراعات بشر است و اگر این اختراع نبود
 ذهنیات انسان بیادگار نمی ماند و میراث تمدن پشینیان به احوال
 آنان نمی رسید پس فرهنگ تمدنی که پیش ماست مدیون اختراع خط است

۵ خط با مداد نرم و مشکی و مابقی با خودکار پر شود.

انسان از بدو پیدایش همواره در راه پیدا کردن روزنه ای بود تا توسط

آن با هموعان خود ارتباط مفید و مؤثری برقرار کند به همین دلیل با استفاده

از نقاشی روی دیوارها و عارها یا حکاکی روی چوب و دیگر وسایل

ارتباطی همواره در این مسیر قدم برداشته و تا حد و زیادی به این

موفقیت دست یافت اما این موفقیت زمانی کامل شد که خط ابداع

شد و انسان راهی بسیار مطمئن و آسان برای برقراری ارتباط

بیان احساسات و عقاید خود پیدا کرد. باید ایش خط سعی

تلاش انسانها بر این بود که آن راه زیباترین شکل ممکن درآوردند

در این راه از هیچ کوششی دریغ نداشتند و درانی دروغ نگزیدند به هر حال هر

باشد خط یکی از بهترین اختراعات بشر است و اگر این اختراع نبود

ذهنیات انسان بیادگار نمی ماند و میراث تمدن پیشینیان از دست

آنان نمی رسید پس فرهنگ و تمدنی که پیش ماست مدیون اختراع خط

نشریات

رسم خوش خطی

رسم خوش خطی ۱
60033460
ریال 25,000
امیرکبیر

مسعود اسلامی فرد - متولد ۱۳۵۱ - تهران

خوشنویسی را از سال ۱۳۶۳ نزد آقای احسان کاظم نیا شروع و در سال ۱۳۶۷ با آقای حجت اسدی ادامه دادند. از سال ۱۳۶۸ از محضر استاد حسین جعفری تبار بهره مند گردیده و در نهایت در سال ۱۳۷۱ موفق به اخذ درجه ممتاز از انجمن خوشنویسان ایران شدند. از آن سال تاکنون مشغول تدریس خوشنویسی در مراکز فرهنگی، هنری و آموزش و پرورش بوده و در این مدت، دو نمایشگاه انفرادی بر پا کرده و در چند نمایشگاه جمعی شرکت فعال داشته اند.

اولین تألیف وی کتاب «آموزش خط موج» میباشد که خط ابداعی خود ایشان است. وی علاوه بر خوشنویسی در رشته موسیقی بعنوان نوازنده و مدرس رسمی تمبک از مرکز گسترش آموزشهای هنری مشغول فعالیت میباشد.